

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
Etapa națională
19 aprilie 2024
Clasa a V-a

- Toate subiectele sunt obligatorii. Timpul efectiv de lucru este de trei ore.
- Punctajul total este de 100 de puncte.

Citește fiecare dintre textele date pentru a putea răspunde la cerințele formulate:

A.

Am să vă povestesc despre Marea Ciocolaterie. În care, demult, a trăit Marele Maestru al Ciocolatei. Visul lui era să prindă Timpul prizonier. S-a gândit la asta săptămâni, luni și ani. Până-ntr-o zi când și-a zis că l-ar putea păcăli cu niște ziduri dulci de nucă pisată, cacao și-arome. Le-a plămădit, le-a pus împreună, a construit o nemaivăzută cetate. Dar Timpul nu s-a oprit între zidurile înmiresmate.

Trist, Marele Maestru al Ciocolatei s-a închis în încăperile lui pline de cărți. Nu mai mânca, nu se mai bucura. Servitorii așteptau plictisiți în bucătăriile cele mari. Cămarile își țineau comorile dulci înăuntru, neatrinse. Până într-o zi când Marele Maestru a deschis ușile din cocos și lapte bătut... Și-a spus:

— Acum știu! Am să fac geamuri din caramel transparent ca aerul... Iar Timpul, nevăzându-le, va vrea să treacă prin ele. Și va cădea în capcană.

Și-a muncit Marele Maestru zi de vară până-n seară. Dar nici până a treia zi nu sfârși ferestrele cele mari de care începuseră să se izbească muștele.

Timpul, care trecea oricum pe-acolo, văzu cum moliiile și fluturii rămân agățați în aer ca-n insectare. Râcăi caramelul cu unghia, ca să înțeleagă. Simți că-i bun la gust, dar apoi merse grăbit mai departe...

Lumea creștea și-mbătrânea și din nou se năștea. Pe deasupra ei, Timpul rămânea veșnic treaz.

Marele Maestru și-a dat seama că sorții nu sunt de partea lui. S-a întristat și s-a închis în odăile lui frumos mirositoare. În pivnițele din adânc stăteau torturile uscate și ciuntite, jeleurile ca de cristal, siropurile cu scorțișoară. Până într-o zi când Marele Maestru, plin de speranță, ieși afară din nou. Va face un turn numai din trufe! Și Timpul, neatent cum era, avea să se lipească de el!

Își chemă servitorii, îi înmulți cu încă o mie, și într-o singură zi construi turnul cel mare. Apoi așteptă. Timpul trecu iarăși pe-acolo. Mirat, cuprinse minunea în brațe. Dulceața lui nesfârșită îl amorți, lichiorul din umplutură îl ameți. Și iată că Timpul căzu la picioarele Marelui Maestru! Dar o ațșoară din el rămase prinsă de cărămizile tăiate în frișcă. Și atunci trecu pe-acolo o viespe. Care apucă ața de timp. În mai puțin de o clipă, viespea se-ntinse ca o pată. Se făcu străvezie ca fumul. Și nemuritoare...

Marele Maestru, văzând Timpul la picioarele sale, scoase un strigăt de bucurie. Atâta apucă să facă, fiindcă acesta, neobișnuit cu căderile, se ridică dintr-odată. Și-nțelegând întâmplarea, îi strigă aspru Marelui Maestru al Ciocolatei:

— Pentru mândria ta necugetată, vei fi pedepsit... În beciurile cetății vei rămâne cât veacul. Și nu vei putea să ieși decât când va ajunge la tine o ființă cu țepi, pe nume Arik. Vai ție, făptură fără minte! Nimeni nu poate să țină Timpul închis!

Și, acestea zicând, Timpul se risipi odată cu mândra cetate... Marele Maestru începu, încetul cu încetul, să se schimbe-n Moș Cârț.

Ioana Nicolaie, *Aventurile lui Arik*

B.

Chiar și de sus, de la depărtare, palatul lui Anansi îți lua ochii. Parțial ascuns într-o vale de la marginea Semilunii Aorii, lângă stâncile intimidante pe care Chestnutt le numea Culmea, era înconjurat de șapte turnuri în spirală, din fildeș și aur. Ayanna a trebuit să dea ocol de câteva ori ca să aterizeze cu pluta la poalele munților. Dacă magnifica locuință a lui Nyame* epata prin bogăția și puterea zeului, casa lui Anansi* punea accent pe istețimea acestuia.

— Cum intrăm? a întrebat Ayanna când am ajuns la sol.

A rostit în șoaptă un vers suav și plin de muzică, iar pluta s-a micșorat atât de mult, încât putea fi cărată în spate.

Chestnutt a scos niște hârtii pe care le adusese din Labirint ca să le studieze, în timp ce Gum Baby dormita pe iarbă în apropiere, sub o pătură.

Adinkra* lui Anansi era pictată la loc de cinste pe fiecare turn, cu un auriu strălucitor care-ți atrăgea privirea. Însă cea mai uimitoare era mătasea împletită ce unea turnurile ca o pânză sclipitoare. Dacă priveai dintr-un anumit unghi, firele erau invizibile. Dacă întorceai puțin capul, acestea – și ghemotoacele albe și pufoase presărate de-a lungul lor – îți apăreau în fața ochilor.

Iar în centrul pânzei de deasupra noastră se afla palatul, înconjurat de cele șapte turnuri. [...]

— Cum facem să ajungem acolo, sus? am întrebat-o pe Chestnutt.

Micuța iepuroaică continua să-și răsfoiască notițele, clătănând din cap.

— Nu știu. Singurul lucru menționat este că nimeni n-a reușit să intre în palat. Niciodată.

S-a uitat în sus și și-a frecat frustrată mustățile.

— Labirintul acordă acestui loc cinci lăbuțe din cinci pentru dificultate.

Am aruncat o privire spre Ayanna.

— Nu putem zbura până acolo sus cu pluta?

— Nu știu.

S-a mușcat de buză.

— Ceva nu mi se pare în regulă.

Am cercetat curtea cu lespezile ei de marmură, dintre care câteva erau sparte. Una era brăzdată de șanțuri uriașe, de parcă o gheară imensă ar fi sfâșiat pământul. Din loc în loc vedeam niște grămezi ciudate.

Comoara nu se lăsa găsită. O persoană disperată – cum ar fi cineva care încerca să-l convingă pe zeul păianjen să repare o greșeală care stârnise monștrii – ar fi încercat orice ca să ajungă la Anansi, în palatul de sus. Dacă respectivul s-ar fi străduit, dacă s-ar fi cățărat pe turnuri sau s-ar fi folosit de o plută magică...

— E o capcană, am spus rar. Palatul ăsta e o momeală. Pun pariu... pun pariu că dacă ne uităm cu atenție, o să găsim fire și în jurul poienii. Și asta înseamnă că grămezile alea...

Ayanna a făcut ochii mari, apoi a strâmbat din nas.

— Ah, ce greșos. Alea sunt...?

Am încuviințat din cap.

— Oamenii care au încercat să-l găsească pe Anansi s-au încurcat în pânză și...

— Oameni... sau monștri de fier.

— Da.

Ca la un semnal, una dintre grămezile de pe jos s-a mișcat, speriindu-mă de moarte. E posibil să fi țipat. Dar era doar Gum Baby, care a aruncat pătura de pe ea. S-a ridicat în capul oaselor și mi-a aruncat o bilă de rășină în cap. [...]

Ayanna a chicotit, apoi a oftat.

— Bun, și acum? Nu văd cum am putea intra.

— Da, eu nu...

M-am oprit și m-am uitat fix la ea, apoi am ridicat mâna.

Adinkra lui Nyame atârna de brățară și cuvintele zeului cerului mi-au răsunat în urechi: „Vei fi mai atent la ce te înconjoară.”

— Cred că am o idee.

Am tras adânc aer în piept și am închis ochii. Palatul lui Anansi avea sute de povești care șopteau de jur împrejur. Le auzeam, le simțeam și, lucru foarte important, când am strâns în mână adinkra Gye Nyame și am deschis ochii, le-am putut vedea.

— Sfinte Sisoie, am șoptit.

Firele lui Anansi străbăteau în zigzag întreaga vale și erau prinse de tot ce ne înconjura. Adică, de tot. De bolovani, de tufișuri... ba unele erau agățate de hainele noastre.

Firele scliceau și se legănau și, când m-am uitat mai bine, mi-am dat seama că firele erau fragmente de povești – replici din povești pe care mi le aminteam vag – toarse în mătase aurie.

— Tristan!

Ayanna a făcut ochii mari când m-am întors spre ea, iar Chestnutt a chițăit surprinsă.

— Ce-i?

— Îți sclipesc... ochii!

Kwame Mbalia, *Tristan Strong face o gaură în cer*,
traducere de Alex Moldovan și de Mariana Buruiană

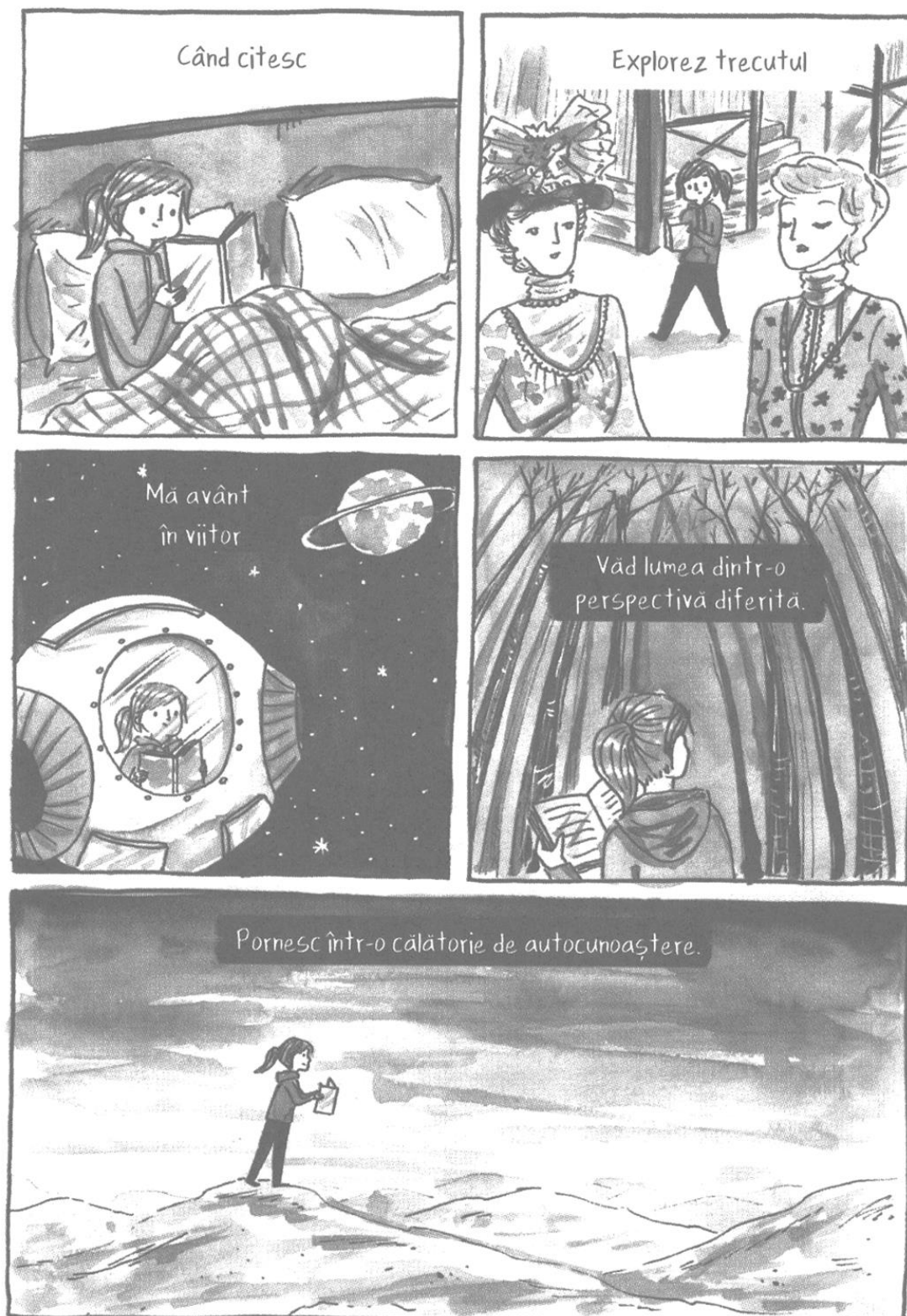
*Adinkra – simboluri din Ghana care reprezintă concepte, idei

*Anansi – personaj renumit din folclorul poporului Akan, al cărui simbol este un păianjen și care e considerat zeul poveștilor

*Nyame – zeul suprem al poporului Akan din Ghana, al cărui nume înseamnă „Cel care știe și vede totul”

*epata – a uimi, a impresiona prin purtare, atitudine sau ținută neobișnuită, extravagantă

C.

Debbie Tung, *Îndrăgostită de cărți*

SUBIECTUL I

20 de puncte

Scrie, pe foaia de concurs, numărul cerinței și litera corespunzătoare răspunsului corect:

1. Sunt ordonate alfabetic toate cuvintele din seria:

- străbăteau, strâmbat, strălucitor, strigă, străvezie.
- străvezie, străbăteau, strălucitor, strâmbat, strigă.
- strâmbat, străbăteau, străvezie, strălucitor, strigă.
- străbăteau, strălucitor, străvezie, strâmbat, strigă.

2 puncte

2. Sunetele „u” și „i” din cuvintele „lui”, „locuință” sunt, în ordine:
a) vocală și vocală – în primul cuvânt; vocală și semivocală – în al doilea cuvânt.
b) vocală și semivocală – în primul cuvânt; vocală și vocală – în al doilea cuvânt.
c) semivocală și vocală – în primul cuvânt; vocală și vocală – în al doilea cuvânt.
d) vocală și semivocală – în primul cuvânt, vocală și semivocală – în al doilea cuvânt. **2 puncte**
3. Sinonimele potrivite în context ale cuvintelor subliniate în secvența: „Am cercetat curtea cu lespezile ei de marmură, dintre care câteva erau sparte. [...] Din loc în loc vedeam niște grămezi ciudate.” sunt, în ordine:
a) *am anchetat, statuile, insolite.*
b) *am chestionat, pavelele, firești.*
c) *am examinat, dalele, stranii.*
d) *am iscodit, bucățile, obișnuite.* **2 puncte**

Scrie, pe foaia de concurs, răspunsurile la cerințele de mai jos:

4. Formulează un enunț interogativ în care substantivul subliniat în secvența: „Visul lui era să prindă Timpul prizonier.” să fie la numărul plural, articulat nehotărât. **2 puncte**
5. Alcătuieste un enunț cu forma de imperativ, negativ, numărul singular a verbului la indicativ din enunțul următor: „Am să fac geamuri din caramel transparent ca aerul...”. **2 puncte**
6. Scrie forma de mai-mult-ca-perfect a fiecărui verb din enunțul: „Adinkra lui Nyame atârna de brățară și cuvintele zeului cerului mi-au răsunat în urechi.”. **2 puncte**
7. Transcrie, din propoziția următoare, predicatul și subiectul: „În pivnițele din adânc stăteau torturile uscate și ciuntite, jeleurile ca de cristal, siropurile cu scortîșoară.”. **2 puncte**
8. Transformă următoarea propoziție dezvoltată în propoziție simplă: „Și atunci trecu pe-acolo o viespe.”. **2 puncte**
9. Construiește o propoziție negativă, în care substantivul comun „cetate”, la numărul singular, să aibă funcția sintactică de atribut. **2 puncte**
10. Rescrie corect următorul îndemn al unui cititor pentru prietenii săi: „— Scrie-ți, prieteni! În acest fel, veți recrea firul poveștii din șaptele ascultate în palatul lui Anansi.”. **2 puncte**

SUBIECTUL al II-lea

40 de puncte

Scrie, pe foaia de concurs, în enunțuri, răspunsurile pentru cerințele de mai jos:

1. Numește patru ingrediente folosite de Marele Maestru în creația sa, utilizând informațiile din textul A. **6 puncte**
2. Menționează două stări prin care trece Ayanna, personajul din textul B, în încercarea de a pătrunde în palatul zeului Anansi, ilustrându-le cu câte o secvență. **6 puncte**
3. Precizează, în două – patru enunțuri, câte o trăsătură a personajelor Nyame și Anansi, prin raportare la spațiul în care locuiește fiecare. **6 puncte**
4. Prezintă, în 50 – 70 de cuvinte, o legătură de conținut între prima și a patra vinieta din textul C. **6 puncte**
5. Explică, în trei – patru enunțuri, un element de conținut comun celor trei texte-suport. **8 puncte**
6. Crezi că e nevoie de calități deosebite pentru a îndeplini misiuni sau dorințe greu de realizat? Justifică-ți răspunsul, în 70 – 100 de cuvinte, referindu-te la textele A și B. **8 puncte**

SUBIECTUL al III-lea

40 de puncte

Imaginează-ți că Tristan și tovarășii săi pătrund în palatul zeului poveștilor, Anansi, care îl avea ca oaspete de onoare pe Timp.

Scrie un text narativ, de minimum 150 de cuvinte, în care se relatezi o întâmplare prin care au trecut personajele.

Vei primi **26 de puncte** pentru conținutul compunerii și **14 puncte** pentru redactare.

Notă! Punctajul pentru redactare se acordă doar în cazul în care compunerea are minimum 150 de cuvinte și dezvoltă subiectul propus. Compunerea nu va avea titlu sau motto.